

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДОХОДІВ СПЕЦІАЛЬНОГО ФОНДУ ВНЗ

Бухгалтерський облік в бюджетних установах забезпечує відображення всіх операцій, пов'язаних з виконанням кошторису видатків бюджету, кошторисів спеціальних коштів та узагальнення даних обліку і звітності, що необхідно для оперативного управління, аналізу, контролю за цільовим використанням коштів на підставі кошторису, виявлення позапланових і незаконних витрат. У загальній системі бухгалтерського обліку бюджетних установ саме облік доходів і видатків є найскладнішим і найвідповідальнішим, про що, до речі, свідчить традиційна друга назва системи – бухгалтерський облік виконання кошторису доходів і видатків.

Як зазначено в Бюджетному кодексі, бюджетні установи ведуть бухгалтерський облік відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що затверджуються Міністерством фінансів України, а також інших нормативно-правових актів щодо ведення бухгалтерського обліку.

Порядок ведення бухгалтерського обліку у вищих навчальних закладах (далі ВНЗ) установлюється Державним казначейством України відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку за погодженням з Міністерством фінансів України.

До доходів спеціального фонду ВНЗ належать власні надходження бюджетних установ, які виконують доповнювальну функцію бюджетних асигнувань і забезпечують виконання основних завдань бюджетних установ щодо непокриття доходами загального фонду.

Організація та методологія бухгалтерського обліку у ВНЗ регулюється Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні», а також такими документами: інструкції та накази Держказначейства України, Міністерства фінансів, наказами Мінстатистики (Держкомстат) та іншими нормативними актами.

У держаних вищих навчальних закладах, переважно розподіл обов'язків у бухгалтерії здійснює начальник відділу бухгалтерії (головний бухгалтер). Завдання та функціональні обов'язки бухгалтерських служб, повноваження керівника бухгалтерської служби ВНЗ — головного бухгалтера та вимоги щодо його професійно-кваліфікаційного рівня визначаються Кабінетом Міністрів України та затверджуються посадовою інструкцією установи. Типова структура бухгалтерської служби ВНЗ представлена на рис. 1.

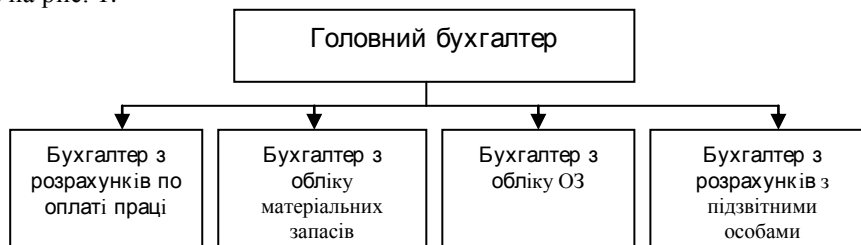

Рис. 1. Типова структура бухгалтерської служби ВНЗ

Основна форма ведення бухгалтерського обліку в бюджетних установах є меморіально-ордерна форма обліку. При цьому використовують регістри синтетичного обліку – меморіальні ордери.

Як показує практика, бухгалтерський облік у ВНЗ ведеться комп'ютеризовано частково, з використанням меморіальних ордерів та програмного забезпечення для розрахунку заробітної плати (наприклад, ІСТ-ПРО). Вибір тієї чи іншої форми ведення обліку оформлюється Наказом керівника ВНЗ.

З метою забезпечення єдності бухгалтерського обліку бюджетних установ Державним казначейством України було затверджено Інструкцію про форми меморіальних ордерів бюджетних установ і порядок їх складання.

З метою вдосконалення системи власних надходжень ВНЗ була прийнята Постанова Кабінету Міністрів України № 796 від 27.08.2010 р. «Перелік платних послуг, які можуть надаватись навчальними закладами, іншими установами та закладами системи освіти, що належать до державної та комунальної форми власності».

Обсяги надходжень до спеціального фонду проекту кошторису ВНЗ визначаються на підставі розрахунків, які складаються за кожним джерелом доходів та/або фінансування бюджету чи повернення кредитів до бюджету, що плануються на наступний рік. Наприклад, при складанні цих розрахунків вищим навчальним закладом враховуються такі показники: обсяг наданих платних послуг; розмір плати в розрахунку на одиницю показника, що повинен встановлюватися відповідно до законодавства; інші

розрахункові показники (площа приміщень і вартість устаткування, іншого майна, що здається в оренду, кількість місць у гуртожитках, кількість відвідувань музеїв, виставок тощо); прогнозні надходження зборів (обов'язкових платежів) у спеціальний фонд бюджету. У процесі формування спеціального фонду проекту кошторису планування власних надходжень бюджетних установ здійснюється за групами та підгрупами відповідно до правил, визначених законодавством для цієї категорії доходів бюджету.

Доходи, одержані як плата за надані послуги, відображаються у Накопичувальній відомості нарахування доходів спеціального фонду бюджетних установ – меморіальному ордері № 14 т. ф. № 409, балансі бюджетних установ та звіті про результати фінансової діяльності.

Облік доходів спеціального фонду ВНЗ здійснюється на рахунку 71 «Доходи спеціального фонду» (куди включають: доходи по коштах, отриманих, як плата за послуги, доходи по інших джерелах власних коштів бюджетних установ, доходи по інших надходженнях спеціального фонду, кошти батьків за надані послуги, доходи направлені на покриття дефіциту загального фонду, доходи за витратами майбутніх періодів) та рахунку 74 «Інші доходи» (якщо нараховану плату за послуги не можна в повному обсязі віднести до окремого виду доходу спеціального фонду ВНЗ).

Для зберігання коштів спеціального фонду і проведення операцій з ними установи відкривають спеціальні реєстраційні рахунки у відповідному органі ДКУ, в яких уже відкриті реєстраційні рахунки.

Для обліку операцій на спеціальних реєстраційних рахунках за коштами спеціального фонду ВНЗ Планом рахунків бухгалтерського обліку бюджетних установ призначено такі активні субрахунки:

- 323 «Спеціальні реєстраційні рахунки для обліку коштів, отриманих як плата за послуги»;
- 324 «Спеціальні реєстраційні рахунки для обліку коштів, отриманих за іншими джерелами власних надходжень»;
- 326 «Спеціальні реєстраційні рахунки для обліку інших надходжень спеціального фонду».

Синтетичний облік нарахування доходів спеціального фонду відображається у меморіальному ордері 14 «Накопичувальна відомість нарахування доходів спеціального фонду бюджетних установ» (форма 409 (бюджет)). У централізованих бухгалтеріях для обліку розрахунків з батьками на підставі відомостей за розрахунками складається меморіальний ордер 15 «Зведення відомостей за розрахунками з батьками на утримання дітей» – форма 406 (бюджет). Для синтетичного обліку руху грошових коштів спеціального фонду призначено меморіальний ордер 3 «Накопичувальна відомість руху грошових коштів спеціального фонду в органах Державного казначейства України (установах банків)» – форма 382 (бюджет). Також, вони відображаються у балансі бюджетних установ та звіті про результати фінансової діяльності.

Наразі, можемо констатувати, що у загальній системі бухгалтерського обліку ВНЗ саме облік доходів є найскладнішим і найвідповідальнішим. Окрім складності самого процесу обліку тут присутні і певні систематичні недоліки в системі організації:

– План рахунків має недосконалість у сфері відображення благодійних внесків, спонсорських вкладів тощо. Тому пропонуємо додати до Плану рахунків рах. 717 «Додаткові кошти спеціального фонду»;

– Гостро стоїть проблема взаємодії держказначейства з ВНЗ, тому необхідно Міністерству освіти та науки разом із Держказначейством розробити та запровадити спеціальні програмне забезпечення, на кшталт «Клієнт-банк», що дасть можливість без труднощів ВНЗ здійснювати проплати, а державним органам контролювати їх напрями.